

IN HONOUR OF THE 70TH BIRTHDAY OF ZLATKO KVAČEK

HARALD WALTHER

Staatliche Naturhistorische Sammlungen Dresden, Museum für Mineralogie und Geologie, Königsbrücker Landstraße 159, D-01109 Dresden, Germany

Walther, H., (2007): In honour of the 70th birthday of Zlatko Kvaček. – Acta Mus. Nat. Pragae, Ser. B, Hist. Nat. 63(2–4): 71 – 74, Praha. ISSN 0036-5343.

Received June 26, 2007
Issued December 2007

The concept of time is a marvellous but also a difficult phenomenon in our lives. Sometimes we feel that time seems endless, while at other times days of happiness can seem like brief moments. Even though space and time are primary terms in the daily life of scientists who study the evolution of plants and animals, it is hard to believe that in 2007 one of my best friends is already celebrating his 70th birthday.

Zlatko Kvaček is one of the most well known palaeobotanists in Europe. He was born on July 28, 1937 in Prague as the second child of the physician Dr. Jiří Kvaček and Marie Kvačková. His father was a dentist who became a specialist in lung diseases after the Second World War. From his childhood he was attracted to the natural sciences, interest in which he learned from his grandfather Josef Kvaček, a school director. Under the supervision of his grandfather, he began collecting plants for a herbarium.

After primary school he attended grammar school in Prague-Libeň, where he met his wife Hana. They were wed on July 6, 1961, and the marriage gave them two children, Jiří and Lucie. Both children followed the professional footsteps of their parents: Dr. Lucie Závorová is a dentist like her mother, while Dr. Jiří Kvaček works as a palaeobotanist at the National Museum in Prague.

Zlatko began studying at the Faculty of Science of Charles University in Prague in 1958, where he worked as an assistant in the Institute of Palaeontology of the Geology-Geography Faculty. He completed his studies in 1960, earning a degree equivalent to the German Diploma in Geology, by submitting his thesis entitled “Tertiary plant remains from the Julius Fučík Mine, in Želénky near Duchov.” From 1960 to 1963 he was employed as a geologist in the mining company Geologický průzkum n. p. Dubí, where he worked in the exploration of non-coal resources. From 1963

to 1965 he was a graduate student at the Institute of Geology of the Czechoslovak Academy of Sciences (ČSAV) in Prague. During that time he worked on his Ph. D. dissertation under the supervision of Prof. Dr. František Němejc. He completed his dissertation, entitled “Evolution of brown coal swamp flora in Bohemia during the late Tertiary” in 1966. He remained employed as a researcher at the Institute of Geology of the ČSAV until 1991. In 1985 he defended his D.Sc. thesis on “Cuticle analysis of Neogene trees from Central Europe” at the Academy’s Institute of Geology and Geotechnology. From 1985 to 1987 Zlatko was additionally a part-time curator in palaeobotany for the Department of Palaeontology of the National Museum in Prague. Since 1991 Zlatko has been active in the Faculty of Sciences at Charles University, first as an Associate Professor, and becoming promoted to full Professor in Palaeobotany in 1998. From 1990 to 2000, he additionally served as head of the Institute of Palaeontology. Since his retirement in 2003 he has remained active in research.

Zlatko began his teaching activities in 1976, giving palaeontology lectures that were specifically focused on palaeobotany at the Faculty of Science of Charles University. Later on, he started to give systematic lectures on palaeobotany and historical geology for graduate students. His activities in the education of palaeobotanists are reflected in his supervision of eight Master’s theses and five doctoral students. Additionally, he was involved in training many research students from various European universities.

Zlatko’s scientific activities have covered a wide range of topics and methods. His studies of the Tertiary and Upper Cretaceous floras of the Czech Republic were published in monographs in co-operation with the well known palaeobotanists Prof. František Němejc, Erwín Knobloch, Čestmír Bůžek, and František Holý. The diversity of his

studies is further evident in his cooperation with many European and American colleagues.

One of his long-term special interests came to fruition in international collaboration in the description of Tertiary floras, and the revision of older collections with a focus on cuticle analysis, in which he cooperated with about thirty palaeobotanists from Europe and America. One example in connection with the present volume is his collaboration with Harald Walther in Dresden, and with Dieter Mai in Berlin, in which the investigations of several Palaeogene volcanic floras from northern Bohemia and localities in Saxony have been published during the past 15 years. These studies describe the Early Oligocene vegetation in the neovolcanic regions between Saxony and northern Bohemia, and significantly compare them to localities in central and southern Europe. Along with these studies Zlatko has also been engaged in extensive studies of the systematics and evolution of Tertiary plants for 20 years. These research projects have resulted in the publication of important monographs on Palaeogene Fagaceae, Theaceae and Ericaceae from central Europe, including the investigation of gross-morphology and cuticular analysis of fossil and living taxa.

Another of Zlatko's research projects covered topics of taphonomy and palaeoecology with particular aim to reconstruct Tertiary vegetation. In this field he collaborated mainly with Johanna Kovar-Eder in Stuttgart, and Michael C. Boulter and Richard Hubbard in London. Zlatko played a major role in other international projects like the IUBS Plant Fossil Record (coordinated by M. C. Boulter) and the "Database of European Neogene Floras" (coordinated by J. Kovar-Eder).

More than 190 scientific publications and six monographs document Zlatko's research activities. His popular book on Tertiary Floras, entitled *Třetihorní rostliny* (Bílina, Northern Bohemia), contains excellent photos and educational illustrations, and shows his ability to interest the general public in palaeobotany.

In addition to his research activities, Zlatko was also the organiser or co-organiser of several symposia and conferences. Here I will only mention the conference entitled "Advances in Angiosperm Palaeontology", which took place in Liblice near Prague in 1977. Such symposia were the only way for researchers from the "East" to make contact with colleagues from the "West" until 1990. I also want to acknowledge his suggestions for research projects and his writing of time consuming grant proposals in order to make research possible. For these numerous initiatives we want to thank Zlatko.

A number of hobbies Zlatko actively pursues are characteristic of his energetic life. The most important of these is palaeobotany and the collection of recent plants. But he is also a pianist who studies classical music, in addition to gardening and working on a summer house in Horka u Staré Paky, which he continuously improves. He also takes a great interest in travelling with his wife.

Zlatko is characterised by human warmth, great understanding, modesty and incredible fairness and equity. We wish him many more good times with his dear wife Hanka, continued health, and further pleasure in the pursuit of palaeobotany. Connected with these wishes are many thanks for his great commitment and enthusiasm in advancing palaeobotany, especially of the European Tertiary.

Zlatko Kvaček sedmdesátníkem

Čas hraje výjimečnou a zároveň nevděčnou roli v našich životech. Někdy se nám zdá, že se čas nekonečně vleče, zatímco jindy, ve dnech, kdy jsme šťastní, čas utíká jako voda. Prostor a čas jsou základními veličinami v každodenním životě vědce, který studuje vývoj rostlin a živočichů. Je těžké uvěřit, že v roce 2007 jeden z mých nejlepších přátel oslavuje sedmdesátiny.

Zlatko Kvaček patří beze sporu mezi nejznámější paleobotaniky v Evropě. Narodil se 28. července 1937 v Praze jako druhé dítě lékaře Dr. Jiřího Kvačka a Marie Kvačkové. Jeho otec zubní lékař se po válce stal specialistou na plicní onemocnění. Zlatko se od dětství zajímal o přírodu. Vztah k ní v něm vzbudil jeho děd Josef Kvaček, ředitel základní školy. Pod jeho vedením sbíral rostliny do herbáře a začal s jejich fotografováním.

Po ukončení základní školy navštěvoval gymnázium v Praze-Libni, kde se seznámil se svou pozdější manželkou Hanou. Byli oddáni 6. června 1961. V roce 1963 a 1966 se jim narodil Zdeněk Jiří a Lucie. Obě následovaly profesní kariéry svých rodičů. Dr. Jiří Kvaček pracuje jako paleobotanik v Národním muzeu, zatímco Lucie, provdaná Závorová, je zubní lékařkou jako její matka.

Zlatko začal studovat na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze v roce 1958. Během studia působil jako demonstrátor na katedře paleontologie. Studium zakončil v roce 1960 obhájením titulu promováný geolog na základě diplomové práce "Terciární rostlinné zbytky z dolu Julius Fučík (býv. Konkordia), Želánky u Duchcova." Od roku 1960 do roku 1963 byl zaměstnán jako geolog u společnosti Geologický průzkum n. p. Dubí, kde se věnoval vyhledávání neuhelných nerostných surovin. Od roku 1963 do roku 1965 pracoval pod vedením profesora Františka Němejce na svojí disertační práci v Geologickém ústavu ČSAV v Praze. Disertaci na téma "Vývoj květeny hnědohelných močálů v českých zemích během mladších třetihor" obhájil v roce 1966. Až do roku 1991 zůstal zaměstnán jako vědecký pracovník v Geologickém ústavu ČSAV. Zde v roce 1985 na základě doktorské práce "Kutikulární analýza neogénních dřevin střední Evropy" obhájil titul doktor věd. V letech 1985 až 1987 navíc pracoval jako kurátor paleobotanické sbírky na částečný úvazek v Paleontologickém oddělení Národního muzea. Od roku 1991 započal Zlatko svoji práci na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy – nejdříve jako docent a od roku 1998 jako profesor paleobotaniky. Od roku 1990 do roku 2000 zastával funkci vedoucího katedry paleontologie. Přednášel pravidelně systematickou paleobotaniku a historickou geologii. Jeho pedagogickou aktivitu odráží vedení osmi diplomových a pěti disertačních prací studentů paleobotaniky. Kromě toho byl Zlatko zapojen do výuky mnoha zahraničních studentů z různých evropských univerzit. Roku 2003 odešel do důchodu, ale svou vědeckou aktivitu neukončil a paleobotanice zůstal věrný až dodnes.

Zlatkovy vědecké aktivity zahrnují širokou škálu témat. Své studium třetihorních a svrchnokřídových flór České republiky publikoval v monografiích ve spolupráci s významnými paleobotaniky, ke kterým patřili profesor František Němejc, Ervín Knobloch, Čestmír Bůžek, a František

Holý. Šířka záběru jeho odborného zájmu je zřejmá ze spolupráce s mnoha kolegy z Evropy a Severní Ameriky. Zlatkovu vědeckou činnost dokumentuje více než 190 vědeckých publikací a šest monografií.

Jeden z jeho dlouhodobých zájmů vyústil v mezinárodní spolupráci v popisu třetihorních flór a revizi starších sbírek se zaměřením na kutikulární analýzu, v rámci které spolupracoval s přibližně třiceti kolegy z Evropy i ze zámoří. Jedním z dalších příkladů jeho vědecké aktivity je dlouhodobá spolupráce s autorem tohoto článku a s Dietrem Maiem na zpracování materiálu z lokalit severních Čech a Saska. Během této spolupráce trvajících posledních 15 let vzniklo mnoha publikací, které popisují a srovnávají saskou a severočeskou raně oligocenní vegetaci v neovulkanických terénech s terciárními lokalitami jižní Evropy. Vedle těchto prací se Zlatko po 20 let zabýval systematickými a evolučními studii třetihorních rostlin. Tento výzkum vyústil publikováním důležitých monografií o zástupcích čeledí Fagaceae, Theaceae a Ericaceae z paleogénu střední Evropy, včetně studia jejich morfologie s využitím kutikulární analýzy fosilních i recentních taxonů.

Další důležitý Zlatkův projekt zahrnoval studium tafonomie a paleoekologie s cílem rekonstruovat třetihorní vegetaci. Na tomto tématu spolupracoval především s Johannou Kovar-Eder ze Stuttgartu, Michaelem C. Boulterem a Richardem Hubbardem z Londýna. Zlatko hrál důležitou roli i v dalších projektech jako Plant Fossil Record (koordinovaný M. C. Boulterem) a projektem "Database of European Neogene Floras" (koordinovaným J. Kovar-Eder).

V nespolední řadě se Zlatko věnoval popularizaci vědy. Jeho vědecko-populární kniha Třetihorní rostliny obsahuje kvalitní fotografie a didaktické ilustrace. Dokazuje jeho schopnost zaujmout veřejnost působivým psaním o paleobotanice.

Mezi další Zlatkovy aktivity patří vědecká organizační činnost. Byl pořadatelem nebo spolupořadatelem několika symposií a konferencí. Zmíním zde jen konferenci s titulem "Advances in Angiosperm Palaeontology," která se konala v roce 1977 v Liblicích nedaleko Prahy. Takové konference poskytovaly do roku 1990 jedinou možnou příležitost k setkávání vědců z východu s kolegy ze západu. Ještě zmíním jeho neutuchající aktivitu v psaní nejrůznějších vědeckých projektů a grantů. Za všechny tyto iniciativy patří Zlatkovi velký dík.

Jeho čínorodý život je charakterizován množstvím zájmů. Nejdůležitějším Zlatkovým koníčkem je samozřejmě paleobotanika a botanika. Hraje ale také rád na piano, poslouchá vážnou hudbu, spolu s manželkou Hanou velmi rád cestuje, je zahrádkářem a domácím kutilem na své chalupě v Horkách u Staré Paky.

Zlatka vnímám jako člověka mimořádně laskavého, s velkým porozuměním pro potřeby ostatních, skromného, neobyčejně solidního a férového. Společně s ostatními spolupracovníky mu přejeme mnoho dalších let prožitých ve zdraví a spokojenosti v okruhu své rodiny a další radostné chvíle s jeho oblíbenou paleobotanikou. Společně s tímto přáním chci vyjádřit upřímný dík za jeho velkou oddanost a entusiasmus při šíření věhlasu paleobotaniky, zvláště pak paleobotaniky evropského terciéru.

volně přeložil Jiří Kvaček

Zum 70. Geburtstag von Prof. Dr. Zlatko Kvaček

Die Vorstellung von Zeit ist ein magischer aber ebenso schwieriger Faktor in unserem Leben. Manchmal kann Zeit endlos sein und manchmal, wie an Tagen des Glücks, fühlen wir Zeit nur als einen kurzen Moment. Raum und Zeit sind Begriffe im Leben von Wissenschaftlern, die sich mit der Evolution von Pflanzen und Tieren beschäftigen. Es ist kaum zu glauben, dass einer meiner besten Freunde 2007 seinen 70. Geburtstag feiert: Zlatko Kvaček gehört zu den bekanntesten Paläobotanikern Europas.

Er wurde am 28. Juli 1937 in Prag als zweites Kind des Arztes Dr. Jiří Kvaček und seiner Ehefrau Marie geboren. Sein Vater war Zahnarzt und nach dem Krieg Facharzt für Lungenerkrankungen.

Nach der Grundschule besuchte Zlatko die höhere Schule in Prag – Libeň. Dort lernte er auch seine spätere Frau Hana kennen, mit der er seit dem 6. Juli 1961 verheiratet ist. Aus der Ehe entstammen zwei Kinder, Jiří und Lucie. Beide Kinder folgten den Fußstapfen ihrer Eltern: Dr. Jiří Kvaček arbeitet als Paläobotaniker am Nationalmuseum in Prag und Dr. Lucie Závorová ist Zahnärztin wie ihre Mutter.

Zlatko studierte an der Fakultät für Naturwissenschaften der Karls-Universität Prag. Er war dort von 1958 bis 1960 als Assistent tätig. Sein Studium beendete er als „Graduierter Geologe“, was dem deutschen Diplom – Geologen entspricht. Sein Diplom Thema: „Tertiary plant remains from Julius Fučík mine, in Želénky near Duchcov“ – Tertiäre Pflanzenreste aus dem Julius Fučík Tagebau bei Želénky in der Nähe von Duchcov – verteidigte er an der Fakultät für Geologie und Geographie der Karls – Universität Prag. Von 1960 bis 1963 arbeitete er als Geologe bei einer Bergbaugesellschaft bei Dubí in Nordböhmen an der Erforschung nichtkohligter Ressourcen. Von 1963 bis 1965 war er Doktorand am Institut für Geologie der Akademie der Wissenschaften (ČSAV). Unter der Leitung von Prof. Dr. František Němejc arbeitete er an seinen Promotions-Thesen „Evolution of brown coal swamp flora during late Tertiary“ – Entwicklung der Braunkohlenmoorflora während des späteren Tertiärs – welche er 1966 am Institut für Geologie der Tschechoslowakischen Akademie der Wissenschaften einrichtete. Seit 1991 war er dort als Wissenschaftler angestellt. 1985 verteidigte er seine Habilitations-Thesen „Cuticle analysis of Neogene trees from Central Europe“ – Kutikularanalyse von neogenen Gehölzen aus Mitteleuropa. Von 1985 bis 1987 war Zlatko als Teilzeit-Kustos für Paläobotanik in der Abteilung Paläontologie des Nationalmuseums Prag tätig. Seit 1991 ist Zlatko ständig an der Fakultät für Naturwissenschaften der Karls – Universität angestellt. Von 1991 – 1998 war er Dozent und wurde 1998 zum Professor für Paläobotanik berufen. In der Zeit von 1990 bis 2000 war er der Leiter des Lehrstuhls für Paläontologie. Nach seinem erfolgten Ruhestand arbeitet er weiter aktiv als Wissenschaftler. Seine Lehrtätigkeit begann Zlatko 1976 mit Vorlesungen über Paläontologie, speziell über Paläobotanik an der Fakultät für Naturwissenschaften der Karls-Universität. Später folgten systematische

Vorlesungen über Paläobotanik und Historischer Geologie für Diplomanden. Seine Aktivitäten in der Ausbildung von Paläobotanikern zeigen sich in der Betreuung von acht Diplomanden und fünf Doktoranden wider. Zusätzlich war er noch an der Ausbildung vieler Forschungsstudenten von verschiedenen Universitäten Europas beteiligt.

Zlatkos wissenschaftliche Aktivitäten sind weit gefächert und umfassen ein breites Feld an Themen und Methoden. Sie wurden und werden durch eine enge Zusammenarbeit mit europäischen und amerikanischen Kollegen gekennzeichnet.

Aus der Tschechischen Republik wurden Oberkreide- und Tertiärfloren in Zusammenarbeit mit den bekannten Paläobotanikern Prof. František Němejc, Erwin Knobloch, Čestmír Bůžek und František Holý bearbeitet und publiziert.

Eine seiner speziellen Forschungsgebiete war und ist die Internationale Zusammenarbeit bei der Beschreibung und Revision ältere Sammlungen unter der Einbeziehung von Kutikularanalysen, die Zlatko in Zusammenarbeit mit fast dreißig Paläobotanikern von Europa und Amerika durchführte. Ein Beispiel in Verbindung zu der Thematik des vorliegenden Bandes ist die Zusammenarbeit mit Harald Walther, Dresden und Dieter Mai, Berlin (Deutschland). In den letzten 15 Jahren wurde eine Handvoll paläogene vulkanische Floren aus Nordböhmen und aus verschiedenen Lokalitäten von Sachsen bearbeitet und publiziert. Sie zeigen hauptsächlich die Vegetation der neovulkanischen Region in Raum und Zeit zwischen Sachsen und Nordböhmen und wurden mit Vorkommen von Mittel- und Südeuropa verglichen. Gemeinsam mit den Rekonstruktionen der verschiedenen nachgewiesenen tertiären Vegetationseinheiten erfolgen seit mehr als 20 Jahren intensive systematische Untersuchungen über die Evolution höherer tertiärer Pflanzen. Als Beispiel seien die monographische Bearbeitungen paläogener und neogener Vertreter der Fagaceae, Theaceae und Ericaceae genannt, die nach morphologischen und kutikularanalytischen Methoden unter der Einbeziehung von rezenten Vertretern erfolgten.

Ein weiteres Forschungsgebiet von Zlatko war das Studium der Taphonomie und Paläovegetation mit dem Ziel einer Rekonstruktion der einstigen Vegetation. An diesem

Thema arbeitete er mit Michael Boulter, Richard Huibard, London und Johanna Kovar-Eder, Stuttgart zusammen. Auch an internationalen Projekten war Zlatko maßgeblich beteiligt, z.B. „IUBS Plant Fossil Record“ in Zusammenarbeit mit Mike Boulter, London und „Database of European Neogene Floras“ in Zusammenarbeit mit J. Kovar-Eder, Stuttgart.

Mehr als 190 wissenschaftliche Publikationen und sechs Monographien zeigen die Forschungsaktivitäten von Zlatko Kvaček. Ein Buch über tertiäre Floren aus der Region Bilina in Nordböhmen („Třetihorní rostliny“) stellt eine der reichsten Florenfunde allgemeinverständlich vor und ergänzt diese durch hervorragende Farbfotos und didaktisch wertvolle Zeichnungen. Damit zeigt sich das Bemühen von Zlatko Kvaček, die Tertiärpaläobotanik einem breiten Leserkreis von Nichtfachwissenschaftlern vorzustellen.

Zlatko war Organisator oder Mitorganisator von verschiedenen Symposien. Ich erinnere nur an das Symposium „Advances in Angiosperm Palaeontology“ in Liblice bei Prag 1977. Solche Symposien waren die einzige Möglichkeit bis 1990, Wissenschaftler aus dem „Osten“ mit Wissenschaftlern aus dem „Westen“ in Kontakt zu bringen. Nicht unerwähnt sollen auch die umfangreichen und zeitaufwändigen Projekt-Vorschläge für die Finanzierung verschiedener Forschungsthemen bleiben.

Eine Anzahl von Hobbies, die unser Jubilar aktiv betreibt, charakterisieren sein reiches Leben. Natürlich stehen an erster Stelle die Paläobotanik und die Sammlung rezenter Pflanzen. Letzteres hat er von seinem Großvater, den Direktor einer Grundschule, gelehrt bekommen. Aber da sind noch die Pflege klassischer Musik beim Klavierspiel, ebenso wie seine Gartenarbeit und kontinuierliche Rekonstruktion des Sommerhauses zu nennen. Aber auch touristischen Reisen mit seiner Frau gilt sein großes Interesse.

Zlatko zeichnet sich durch menschliche Wärme, großes Verständnis, Bescheidenheit, einmalige Fairness und Zuverlässigkeit aus. Wir wünschen ihm das Allerbeste und eine gute Zeit mit seiner lieben Frau Hanka, vor allem Gesundheit und weitere Freude an der Paläobotanik. Verbunden mit diesen Wünschen, danken wir ihn für sein großes Engagement und seine Begeisterung in der Förderung der europäischen Tertiärpaläobotanik.